Controleplan 2026 voor gemeente Heerenveen

22 oktober 2026

Inleidende brief
Samenvatting
Omgevings- en risicoanalyse
Controleaanpak
Team en controleproces
Bijlagen

Sytse Jan Dul
senior director

Jurjen Eikenaar
senior manager

22 oktober 2026

Geachte leden van de raad en het college,

Met genoegen presenteren wij u het controleplan voor de controle van uw jaarrekening over het boekjaar 2026. Dit document geeft u een samenvattend overzicht van de manier waarop wij de controle 2026 zullen uitvoeren. De controleaanpak is gebaseerd op brede kennis van uw gemeente en de ontwikkelingen in uw sector.

Het controleplan begint met een samenvatting voor u als raad en college. Daarna komen de risicoanalyse van uw college en van ons, onze controleaanpak, belangrijke actuele ontwikkelingen en de wijze waarop we samenwerken aan bod.

Onze controleaanpak is op maat gemaakt. Uw input is belangrijk bij de totstandkoming van onze controleaanpak. De aanpak sluit tevens aan op de bedrijfsvoering van de organisatie. Met de gekozen aanpak kunnen wij u feedback geven, vertaald in praktische, uitvoerbare aanbevelingen, afgestemd op uw gemeente.

Met vriendelijke groet,
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

Sytse Jan Dul

Sytse Jan Dul Msc RA
senior director

Dit verslag is opgesteld uitsluitend voor gebruik door de raad en het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Heerenveen. Op dit verslag kan niet door derden worden gesteund aangezien derden niet op de hoogte zijn van het doel van de werkzaamheden en de resultaten onjuist kunnen interpreteren. Wij aanvaarden geen aansprakelijkheid, zorgplicht en/of verantwoordelijkheid jegens andere partijen dan de gemeente Heerenveen.

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V., Leonard Springerlaan 35, 9727 KB Groningen, Postbus 8060, 9702 KB Groningen T: 088 792 00 50, F: 088 792 94 24, www.pwc.nl
'PwC' is het merk waaronder PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. (KvK 34180285), PricewaterhouseCoopers Belastingadviseurs N.V. (KvK 34180284), PricewaterhouseCoopers Advisory N.V. (KvK 34180287), PricewaterhouseCoopers Compliance Services B.V. (KvK 51414406), PricewaterhouseCoopers Pensions, Actuarial & Insurance Services B.V. (KvK 54226368), PricewaterhouseCoopers B.V. (KvK 34180289) en andere vennootschappen handelen en diensten verlenen. Op deze diensten zijn algemene voorwaarden van toepassing, waarin onder meer aansprakelijkheidsvoorwaarden zijn opgenomen. Op leveringen aan deze vennootschappen zijn algemene inkoopvoorwaarden van toepassing. Op www.pwc.nl treft u meer informatie over deze vennootschappen, waaronder deze algemene (inkoop) voorwaarden die ook zijn gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel te Amsterdam.

Inleidende brief
Samenvatting
Omgevings- en risicoanalyse
Controleaanpak
Team en controleproces
Bijlagen

Samenvatting van het controleplan 2026

Belangrijke ontwikkelingen voor uw gemeente

- Gemeente Heerenveen is momenteel bezig met het sluitend krijgen van de begroting 2027. Het gemeentelijk bestuursakkoord wordt op een later moment in de begroting verwerkt. De financiële positie is momenteel solide, gemeente Heerenveen verwacht een sluitende begroting voor 2027. Echter is het voor de jaren erna uitdagend om een reële en structureel sluitende begroting op te maken. Dit komt onder andere door een verwachte afname van de baten door herijking van het gemeentefonds en mogelijke bezuinigingen vanuit het Rijk en een toename van de financieringsbehoefte.
- De uitvoering van de gemeentelijke opgaven, waaronder de hoeveelheid lopende projecten zoals Heerenveen West, vraagt steeds meer van de organisatie, terwijl tegelijkertijd sprake is van krapte op de arbeidsmarkt, een hoog ziekteverzuim en toenemende druk op de uitvoeringskracht.
- In 2026 is zowel het financiële systeem als het salarissysteem gemigreerd, dit vraagt om aanvullende werkzaamheden voor de jaarrekeningcontrole. Wij zullen specifiek aandacht hebben voor mogelijke wijzigingen in de financiële processen zoals het bestaan of het ontbreken van interne beheersmaatregelen.

Risico's in de controle van 2026

- Wij onderkennen de volgende 4 significante (hoge) risico's en één verhoogd (middel) risico. Hiermee zijn er minder significante risico's dan vorig jaar.
- De significante risico's op fraude vloeien voort uit de landelijke controlestandaarden (doorbreken van beheersingsmaatregelen door het college c.q. de directie), maar ook het risico op onrechtmatige beïnvloeding bij aanbestedingen en het risico op niet - zakelijke transacties bij grondverkopen.
- Het andere significante risico ziet toe op de waardering van de grondexploitaties, vanwege de omvang en de complexiteit.
- Het verhoogde risico ziet toe op het juist en volledig verantwoorden in de rechtmatigheidsverantwoording rondom de naleving van de aanbestedingsregels. Vanwege de gerealiseerde verbeteringen in het proces rondom aanbestedingen in 2025, is het risico verlaagd van 'significant' naar 'verhoogd'.

Onze controleaanpak

- Wij hanteren een risicogerichte controleaanpak, waarbij de belangrijkste ontwikkelingen en risico's bepalend zijn voor de diepgang en focus van onze werkzaamheden.
- In het kader van onze controle beoordelen wij, waar relevant, de opzet en het bestaan van de interne beheersing, inclusief de samenwerking tussen de eerste, tweede en derde lijn, voor zover dit van belang is voor onze risico-inschatting en de bepaling van een passende controleaanpak. Hierbij hebben wij specifiek aandacht voor wijzigingen als gevolg van de migratie van het financiële systeem en het salarissysteem.
- Wij combineren gegevensgerichte werkzaamheden met data-analyse, zodat wij niet alleen steekproefsgewijs maar steeds meer op basis van volledige datasets kunnen controleren. Wij willen gezamenlijk stappen zetten naar meer datagedreven controles.
- Fraude en financiële rechtmatigheid zijn integraal onderdeel van onze aanpak, met aandacht voor ongebruikelijke transacties, schattingen en doorbreken van controles.
- De voorlopige materialiteit voor 2026 is bepaald op basis van de begroting 2026 en bedraagt €4,9 miljoen en is op consistente wijze met voorgaand jaar bepaald.
- Als raad hebt u ons de volgende speerpunten meegegeven: 1) Welke maatregelen worden uitgevoerd om de stijgende kosten rondom jeugdzorg te beheersen en welke monitoring vindt er plaats? 2) Hoe houdt Heerenveen grip op de investeringsplanning en hoe wordt gestuurd op de investeringsopgave?

Inleidende brief
Samenvatting
Omgevings- en risicoanalyse
Omgeving
Controlerisico's
Controleaanpak
Team en controleproces
Bijlagen

De omgeving van Heerenveen vertaald naar onze controle

Onze rol bij maatschappelijke en strategische thema's
Als accountant controleren wij of de jaarrekening van de gemeente Heerenveen een getrouw beeld geeft van de financiële positie en van de rechtmatigheid van de financiële transacties.

De financiële positie is afhankelijk van de maatschappelijke en strategische context waarin Heerenveen opereert. Grote maatschappelijke opgaven, landelijke wetgeving en lokale ambities hebben immers een directe en ingrijpende invloed op de beheersbaarheid van de gemeentelijke financiën. Wij benaderen deze ontwikkelingen daarom niet met een statische afvinklijst achteraf, maar via een actieve, risicogerichte controleaanpak.

Vanuit onze natuurlijke adviesfunctie betrekken wij deze thema's op verschillende niveaus. Allereerst treden wij op als uw gesprekspartner door vroegtijdig in dialoog te gaan met het college en de ambtelijke organisatie over de manier waarop de gemeente zich voorbereidt op de risico's van morgen. Indien nodig vertalen wij deze trends via onze risicoanalyse naar concrete controlewerkzaamheden op die posten in de jaarrekening waar de financiële belangen en onzekerheden het grootst zijn.

Tot slot gebruiken wij onze natuurlijke adviesfunctie om eventuele knelpunten in de procesinrichting en de interne beheersing via de management/ board letter en het accountantsverslag te rapporteren, waarmee wij de gemeenteraad voorzien van handvatten voor haar kaderstellende en controlerende rol.

Organisatiekracht, uitvoeringsvermogen en samenwerking
De uitvoering van de gemeentelijke opgaven stelt toenemende eisen aan de organisatie. Binnen de gemeente Heerenveen neemt het aantal projecten toe. Voorbeelden hiervan zijn woningbouwprojecten zoals Heerenveen West en Akkrum. De hoeveelheid projecten in combinatie met beperkte capaciteit en nieuwe wet- en regelgeving leidt tot druk op de uitvoeringskracht en de interne beheersing. Ook zien we dat de gemeente steeds afhankelijker wordt van regionale samenwerkingen en digitale systemen, wat aanvullende risico's met zich meebrengt op het gebied van governance, gegevenskwaliteit en continuïteit. De kwaliteit van sturing en verantwoording is in dit krachtenveld van cruciaal belang. De sturing op verbonden partijen met de Nota Samenwerken moet daar ook verdere invulling aan geven.
De raad moet kunnen vertrouwen op tijdige, volledige en consistente informatie over de voortgang van projecten, de ontwikkeling van risico's en de realisatie van beleidsdoelen.
Vanuit onze accountantsrol beoordelen wij daarom de inrichting van de interne beheersing, de betrouwbaarheid van de financiële en niet-financiële informatie en de mate waarin de organisatie 'in control' is bij het realiseren van haar opgaven. Daarbij kijken wij nadrukkelijk naar de samenhang tussen beleid, uitvoering en verantwoording.

Speerpunten van de raad
Als raad hebt u ons speerpunten meegeven bij de uitvoering van de controle. De speerpunten zijn afgestemd tijdens de auditcommissie vergadering op 20 oktober 2026 en zijn: 1) Welke maatregelen worden uitgevoerd om de stijgende kosten rondom jeugdzorg te beheersen en welke monitoring vindt er plaats? 2) Hoe houdt Heerenveen grip op de investeringsplanning en hoe wordt gestuurd op de investeringsopgave?

Inleidende brief
Samenvatting
Omgevings- en risicoanalyse
Omgeving
Controlerisico's
Controleaanpak
Team en controleproces
Bijlagen

De omgeving van Heerenveen vertaald naar onze controle

De financiële houdbaarheid in meerjarenperspectief
De financiële positie van Heerenveen heeft zich in 2025 positief ontwikkeld en is in 2026 op goed niveau maar staat tegelijkertijd onder toenemende structurele druk. De begroting voor 2026 laat een negatief resultaat voor reservemutaties zien. Voor 2027 wordt daarentegen een positief resultaat voor reservemutaties verwacht. Tegelijkertijd laat de begroting zien dat het structureel evenwicht tussen baten en lasten vanaf de jaren na 2027 onder druk blijft staan, met oplopende tekorten en blijvende onzekerheid over de ontwikkeling van de rijksbijdragen.

De financiële druk wordt versterkt door autonome ontwikkelingen zoals loon- en prijsstijgingen, stijgende kosten in het sociaal domein en toenemende kapitaallasten als gevolg van investeringen. Tegelijkertijd blijft de gemeente afhankelijk van externe factoren zoals het gemeentefonds, de hervorming van de jeugdzorg en de toekomstige financiële verhoudingen tussen Rijk en gemeenten.

Vanuit onze controle benaderen wij dit thema in samenhang. Wij toetsen of de jaarrekening een getrouw beeld geeft en beoordelen of de meerjarige financiële uitgangspunten, ramingen en aannames voldoende realistisch en onderbouwd zijn, en of de gemeente tijdig anticipeert op structurele risico's. Daarbij besteden wij specifiek aandacht aan het inzicht in het weerstandsvermogen, de inzet van reserves en de transparantie richting de raad over de structurele financiële ruimte.

Digitalisering, innovatie en AI
Digitalisering en datagedreven werken nemen in 2026 een steeds centralere plaats in binnen de gemeentelijke organisatie. De in 2026 in gebruik genomen systemen bieden kansen voor het gebruik van AI om te komen tot efficiëntere dienstverlening en betere beleidssturing. Aan de andere kant brengt AI ook nieuwe risico's met zich mee. Denk aan afhankelijkheid van IT-systemen, datakwaliteit, privacy, informatiebeveiliging en de beheersing van geautomatiseerde processen. Wij gaan graag met uw organisatie in gesprek over de inzet van AI en 'Continuous Monitoring Platform' (CMP). Voorbeelden van het gebruik van AI tijdens onze controle van uw jaarrekening hebben wij opgenomen in de bijlage.
In onze controle besteden wij nadrukkelijk aandacht aan de betrouwbaarheid en continuïteit van IT-systemen, de kwaliteit van data die ten grondslag ligt aan de financiële verantwoording en de beheersing van digitale processen. Daarnaast beoordelen wij of de gemeente voldoende grip heeft op nieuwe technologieën, waaronder AI, en de bijbehorende risico's op het gebied van governance, transparantie en rechtmatigheid.

Notitie incidentele baten en lasten
In maart 2026 is een volledig geactualiseerde notitie structurele en incidentele baten en lasten door de commissie BBV gepubliceerd. De bepalingen en richtlijnen treden in werking vanaf begrotingsjaar 2027. De nieuwe uitgangspunten hebben invloed op de toelichting in de jaarrekening. De gemeente dient hierop de financiële verordening (art. 212 Gemeentewet) aan te sluiten. Tijdige afstemming binnen de P&C-cyclus is nodig om te zorgen dat de nieuwe notitie correct wordt toegepast.

Inleidende brief
Samenvatting
Omgevings- en risicoanalyse
Omgeving
Controlerisico's
Controleaanpak
Team en controleproces
Bijlagen

De omgeving van Heerenveen vertaald naar onze controle

Het sociaal domein en de uitgavenontwikkeling
Binnen het sociaal domein blijft de druk op de gemeentelijke financiën structureel hoog en moeilijk voorspelbaar. Het aantal cliënten in de jeugdzorg lijkt de afgelopen jaren te stabiliseren. De complexiteit van de casuïstiek blijft echter toenemen. De gemeente wordt geconfronteerd met oplopende kosten zonder dat daar een evenredige structurele rijksvergoeding tegenover staat.

Gemeente Heerenveen neemt maatregelen binnen het programma 'gezond welzijn vernieuwen' door een lokalere aanpak en meer inzet op preventie. Hierin is het essentieel dat structureel gemonitord wordt of de gewenste uitkomsten van de maatregelen worden bereikt. Op basis van de begroting lijken de kosten voor WMO vanaf het huidige jaar te stabiliseren.

De programmabegroting laat zien dat dit leidt tot een omvangrijke en grotendeels niet-beïnvloedbare uitgavenpost, die een groot deel van de gemeentelijke middelen beslaat. De combinatie van open-einde regelingen en onzekerheid over de effectiviteit van landelijke hervormingen maakt dat financiële ontwikkeling slechts beperkt voorspelbaar is.

In onze controle besteden wij daarom nadrukkelijk aandacht aan de totstandkoming van schattingen van balansposten in het sociaal domein, de rechtmatigheid van uitgaven en de betrouwbaarheid van verantwoordingsinformatie van zorgaanbieders. Daarnaast kijken wij naar de wijze waarop de gemeente risico's en onzekerheden zichtbaar maakt in de jaarrekening, zodat de raad haar controlerende en kaderstellende rol goed kan invullen.

Onzekerheden sociaal domein
In 2025 bedroeg de omvang van de onzekerheden op basis van de productieverantwoordingen €4,9 miljoen. Door uitgevoerde werkzaamheden door uw organisatie zijn de onzekerheden teruggebracht naar €0,9 miljoen. Gemeente Heerenveen neemt steeds meer werkzaamheden ten aanzien van de vaststelling tot prestatielevering in eigen beheer om minder afhankelijk te zijn productieverantwoordingen.

Migratie financieel systeem
Vanaf 1 januari 2026 zijn de financiële administratie en de salarisadministratie gemigreerd. De controle van deze migraties is belangrijk om een redelijke mate van zekerheid te krijgen dat de gegevens juist zijn overgegaan van het oude naar het nieuwe systeem. Hierdoor kunnen we concluderen dat (financiële) gegevens in rapportages juist en volledig zijn. In de afzonderlijke opdracht hebben wij door middel van (gegevensgerichte) controles aandacht voor de juistheid en volledigheid van de gemigreerde gegevens. Hiervan is het eerste deel reeds meegenomen tijdens de jaarrekeningcontrole van 2025. In 2026 zullen wij de migratie van de resterende onderwerpen controleren.

Daarnaast besteden we aandacht aan de inrichting van rechten en rollen binnen de nieuwe systemen als onderdeel van onze planningswerkzaamheden. Verder moeten wij begrip krijgen van de (gewijzigde) processen als gevolg van de overgang naar de nieuwe systemen. We zullen tevens de interne beheersing binnen de nieuwe werkwijze beoordelen en hierover rapporteren in onze management/ board letter.

Inleidende brief
Samenvatting
Omgevings- en risicoanalyse
Omgeving
Controlerisico's
Controleaanpak
Team en controleproces
Bijlagen

Controlerisico's

Onze controleaanpak sluit aan op de omgevingsanalyse van Heerenveen, waarin wij de belangrijkste maatschappelijke, financiële en organisatorische ontwikkelingen hebben vertaald naar risico's voor de jaarrekening. Deze ontwikkelingen bepalen in belangrijke mate het risicoprofiel van de gemeente en vormen daarmee de basis voor onze risicoanalyse. Wij richten ons daarbij op die risico's die, gelet op hun aard en complexiteit, kunnen leiden tot materiële afwijkingen in de jaarrekening. Op basis van onze controlestandaarden en onze kennis van de gemeente kwalificeren wij deze als significante en verhoogde risico's. Deze inherente risico's zijn hieronder opgenomen en sluiten direct aan op de thema's uit de omgevingsanalyse. Dit zijn risico's vóór de interne beheersing van de gemeente. Reguliere ('normale') controlerisico's maken onderdeel uit van onze standaard controleaanpak en zijn om deze reden niet afzonderlijk opgenomen in dit overzicht. Uitzondering hierop vormen risico's waarvan het profiel zich zichtbaar heeft ontwikkeld ten opzichte van het voorgaande jaar, bijvoorbeeld doordat deze zijn afgenomen van verhoogd naar normaal. Daarmee geven wij u een gericht en inzichtelijk beeld van de belangrijkste risico's die in 2026 bepalend zijn voor onze controle.

#	Omschrijving	Oorsprong van het risico	Onze controleaanpak	Risico 2026	Risico 2025
1	**Het doorbreken van interne beheersingsmaatregelen door het college c.q. de directie** Het college c.q. de directie kan interne controles bewust omzeilen, bijvoorbeeld via handmatige boekingen of beïnvloeding van schattingen (zoals grondexploitaties). Dit kan leiden tot materiële afwijkingen of fraude.	Verplicht risico vanuit de controle-standaarden voor accountants	Data-analyse op journaalposten (Halo), review van niet-routinematige boekingen, toetsing van schattingen en inbouwen van onvoorspelbaarheid in de controle (fraude-focus).	Significant	Significant
2	**Waardering van de grondexploitaties** De waarde van grondexploitaties is afhankelijk van aannames over toekomstige kosten, opbrengsten en planning. Kleine wijzigingen kunnen grote impact hebben op het resultaat.	Sectorspecifiek, significante schattingspost	Beoordeling uitgangspunten en parameters, toetsing ramingen, controle verliesvoorzieningen en vergelijking met marktontwikkelingen en realisaties.	Significant	Significant
3	**Naleving aanbestedingsregels** Het risico dat aanbestedingsrichtlijnen niet zijn nagekomen en dit niet juist of volledig is toegelicht in de rechtmatigheidsverantwoording.	Sectorspecifiek	Analyse crediteuren (spendanalyse), toets op naleving aanbestedingswet, beoordeling opzet en bestaan van interne beheersmaatregelen in het inkoopproces.	Verhoogd	Significant
4	**Onrechtmatige beïnvloeding bij aanbestedingen** Het risico dat opdrachten worden gegund aan bevriende partijen, dan wel dat sprake is van omkoping om een contract te verkrijgen (met het risico op belangenverstrengeling en kickbacks).	Fraude, sectorspecifiek	Risicogerichte selectie van aanbestedingen, controle op autorisaties en functiescheiding, analyse meerwerk en prestatielevering, toets op signalen van onregelmatigheden	Significant	Significant
5	**Niet-zakelijke transacties bij grondverkopen** Bij grondverkopen kan een prijs worden afgesproken die niet marktconform is, wat kan leiden tot bevoordeling van partijen en financiële schade.	Fraude, sectorspecifiek	Deelwaarnemingen op transacties, toets op marktconformiteit prijzen, beoordeling van governance en besluitvorming rond grondverkopen.	Significant	Significant

Inleidende brief
Samenvatting
Omgevings- en risicoanalyse
Controleaanpak
Reikwijdte
Materialiteit
Interne beheersing
Controleaanpak
Team en controleproces
Bijlagen

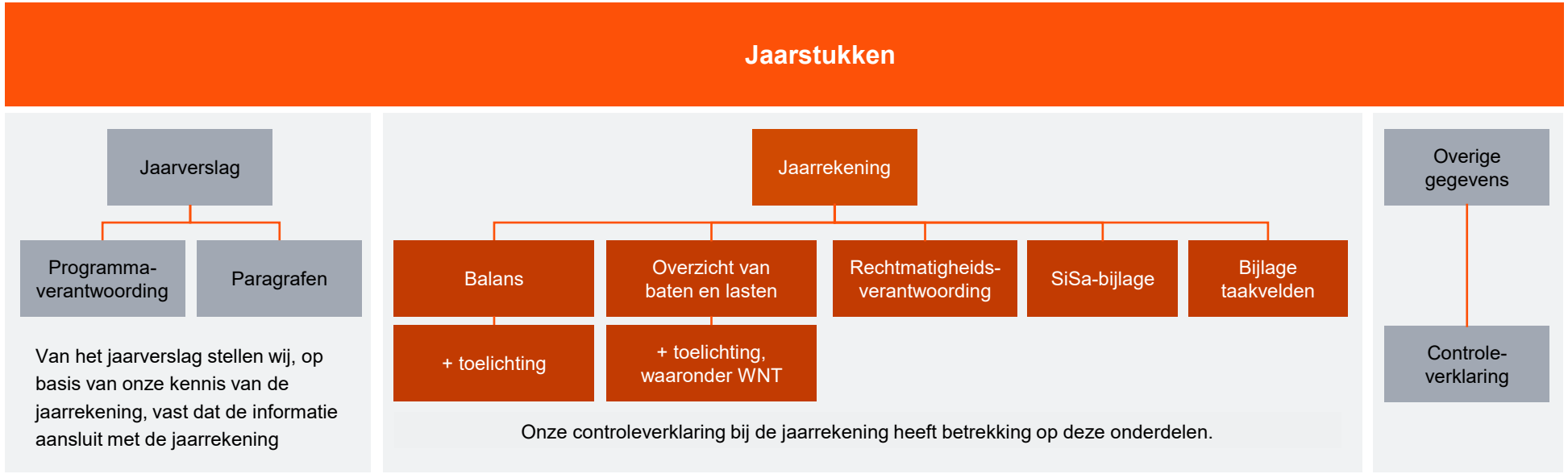
Reikwijdte van de controle

Onze controleopdracht
U hebt ons verzocht de jaarrekening 2026 van gemeente Heerenveen te controleren. De jaarstukken bestaan uit meerdere onderdelen, die wij niet allemaal met dezelfde diepgang controleren. Onderstaand hebben wij daarom weergegeven op welke wijze wij de verschillende onderdelen van de jaarstukken in onze controle betrekken. Onze controleopdracht bestaat uit de controle van de jaarrekening 2026 met betrekking tot het aspect getrouwheid.

Hieronder valt ook de getrouwheid van de rechtmatigheidsverantwoording. Daarnaast controleren wij de rechtmatigheid van de specifieke uitkeringen in de SiSa-bijlage. Op basis van onze kennis verkregen tijdens de controle, stellen wij van het jaarverslag alleen vast of wij geen materiële onjuistheden of inconsistenties zien.

De rechtmatigheidsverantwoording en het normenkader
De rechtmatigheidsverantwoording is de verantwoordelijkheid van het college en laat zien of de gemeente binnen de gestelde regels en budgetten heeft gehandeld. Daarbij wordt gekeken naar drie aspecten: handelen binnen budgetten (begrotingsrechtmatigheid), het voorkomen van misbruik en oneigenlijk gebruik, en naleving van wet- en regelgeving (voorwaarden).

Voor dat laatste aspect bepaalt de gemeente zelf welke regels worden betrokken in de controle. Deze regels worden vastgelegd in het normenkader, dat door de raad wordt vastgesteld. Onze controle sluit hierop aan en toetst de volledigheid en juistheid van deze verantwoording.

Inleidende brief
Samenvatting
Omgevings- en risicoanalyse
Controleaanpak
Reikwijdte
Materialiteit
Interne beheersing
Controleaanpak
Team en controleproces
Bijlagen

Materialiteit

Diepgang van de controle
Wij hebben de diepgang van onze controle zo ontworpen dat een controle van hoge kwaliteit kan worden uitgevoerd met als doel om voldoende en geschikte controle-informatie te verkrijgen ter ondersteuning van ons oordeel. De relatie tussen de materialiteit, eventueel geconstateerde afwijkingen en ons oordeel is in de figuur aan de rechterzijde weergegeven. We evalueren onze beoordeling van de materialiteit het gehele jaar door om veranderingen in uw gemeente en haar financiële prestaties weer te geven.

Materialiteit is voorlopig bepaald op €4,9 miljoen
De reikwijdte van onze controle wordt beïnvloed door de toepassing van de materialiteit. Wij stellen bepaalde kwantitatieve drempels voor materialiteit vast. Op basis van deze drempels, en vanuit kwalitatieve overwegingen, hebben wij de aard, het tijdschema en de reikwijdte van onze controlewerkzaamheden voor de individuele jaarrekeningposten en toelichtingen in de jaarrekening kunnen vaststellen.

De raad bepaalt de verantwoordingsgrens waarboven (individueel of cumulatief) het college afwijkingen (fouten en onduidelijkheden) moet toelichten in de rechtmatigheidsverantwoording. Onze rol als externe accountant is het toetsen van de getrouwheid van de jaarrekening als geheel, inclusief de toelichting in de rechtmatigheidsverantwoording. Hierbij stellen wij vast dat de jaarrekening geen afwijkingen bevat die groter zijn dan de goedkeuringstolerantie (de materialiteit die wij als accountant hanteren). De verantwoordingsgrens is dus uitsluitend bepalend voor de nauwkeurigheid van de informatie die het college verstrekt over rechtmatigheid. De materialiteit bepaalt met welke diepgang wij de verstrekte informatie controleren en de strekking van ons oordeel.

Fouten en onzekerheden in de controle
Onderstaande figuur laat zien hoe ons oordeel in de verklaring zich verhoudt tot de materialiteit en de omvang van de geconstateerde fouten en onzekerheden.

	Huidig jaar (Begroting 2026)	Voorgaand jaar ter vergelijking (Themarekening 2025)
Totaal van de lasten exclusief toevoegingen aan de reserves – de omvangsbasis	€246.566.000	€251.621.000
Goedkeuringstolerantie - procentueel Gebaseerd op het BADO en vastgesteld door de raad	2%	2%
Goedkeuringstolerantie	**€4.900.000**	**€5.000.000**
Toegepaste 'afslag' op basis van de controlestandaarden	10%	25%
Uitvoeringsmaterialiteit	**€4.410.000**	**€3.750.000**
Rapporteringstolerantie	**€245.000**	**€250.000**

Inleidende brief
Samenvatting
Omgevings- en risicoanalyse
Controleaanpak
Reikwijdte
Materialiteit
Interne beheersing
Controleaanpak
Team en controleproces
Bijlagen

Materialiteit (2)

Hieronder lichten we een aantal specifieke principes van de materialiteit in onze controle nader toe. Bijvoorbeeld daar waar het gaat om de controle van de WNT-verantwoording of de materialiteit die specifiek voor de SiSa-controles geldt.

De rapporteringstolerantie
Op basis van uw eigen Controleprotocol hanteren wij een algemene rapportagegrens van 5% van de controletolerantie waarbij we de reservemutaties buiten beschouwing laten. Dit betekent dat wij in principe alle geconstateerde fouten en onzekerheden die groter zijn dan dit bedrag aan u rapporteren. Wanneer wij tijdens onze controle kleinere afwijkingen tegenkomen die wij desondanks kwalitatief, politiek, maatschappelijk of publicitair relevant achten, zullen wij deze uiteraard ook aan u melden.

Verschuivingen in de cijfers (Reclassificaties)
Soms staan bedragen administratief op de verkeerde plek in de jaarrekening, zonder dat dit invloed heeft op het uiteindelijke resultaat van de gemeente. Omdat niet elke administratieve verschuiving even belangrijk is voor uw controlerende rol, hanteren we hiervoor verschillende grenzen. Verschuivingen binnen één specifiek beleidsprogramma of tussen balansposten rapporteren we pas bij grotere geconstateerde afwijkingen (vanaf de uitvoeringstolerantie). Als wij echter zien dat geconstateerde afwijkingen betrekking hebben op het schuiven met geld tussen verschillende thema's, of als een fout invloed heeft op de kernindicatoren voor uw weerstandsvermogen, dan hanteren we de rapportagegrens omdat dit uw budgetrecht en de risicobeheersing raakt.

Wet normering topinkomens (WNT)
Voor de specifieke controle op de topinkomens van bestuurders en functionarissen gelden zeer strikte, landelijke regels. Wij volgen hierin de jaarlijkse materialiteitsgrenzen uit het wettelijke WNT-controleprotocol. Fouten die te maken hebben met het wel of niet opnemen van topfunctionarissen in de verantwoording moeten wij direct vanaf nul euro aan u rapporteren. Voor cijfermatige onjuistheden in de verplichte toelichting op deze topinkomens ligt de rapportagegrens, afhankelijk van de aard van de fout, bij enkele duizenden euro's.

Specifieke Rijksgelden (SiSa-controle)
Bij de verantwoording over specifieke uitkeringen die de gemeente van het Rijk ontvangt gelden aparte wettelijke rapportagegrenzen om het risico op terugvordering te bewaken. Voor kleinere regelingen tot €125.000 rapporteren wij fouten vanaf een grens van €12.500. Bij middelgrote regelingen tussen de €125.000 en €1 miljoen rapporteren we zodra een fout de tien procent van het specifieke subsidiebedrag overschrijdt. Voor de grote regelingen met een omvang van meer dan €1 miljoen ligt onze rapportagegrens vast op een bedrag van €125.000.

Inleidende brief
Samenvatting
Omgevings- en risicoanalyse
Controleaanpak
Reikwijdte
Materialiteit
Interne beheersing
Controleaanpak
Team en controleproces
Bijlagen

Onze focus op de interne beheersingsomgeving, IT en controls van Heerenveen

De interne beheersingsomgeving van gemeente Heerenveen ontwikkelt zich. Voorgaand jaar zijn er wijzigingen doorgevoerd als gevolg van een nieuw organisatiemodel. Dit jaar zijn er migraties geweest naar een nieuw financieel- en salarissysteem.

Wij hanteren dit jaar een risicogerichte controleaanpak, waarin wij niet alleen toetsen of de interne beheersing opzet en bestaan vertoont, maar ook hoe deze in de praktijk bijdraagt aan het 'in control' zijn van de organisatie. Onze werkzaamheden sluiten aan op het drielijnenmodel, waarbij wij zowel de eerste lijn, tweede lijn als derde lijn betrekken in onze oordeelsvorming. Observaties en verbeterpunten delen wij gedurende het jaar via de management-/boardletter en het accountantsverslag, zodat tijdig kan worden bijgestuurd.

IT-omgeving en digitalisering
In 2026 richten onze IT-auditwerkzaamheden zich primair op de controle van de migratie en de beoordeling van de IT General Controls, zoals toegangsbeheer, wijzigingsbeheer en continuïteitsmaatregelen. Wij toetsen daarbij de opzet en het bestaan van deze IT General Controls en beoordelen in hoeverre corrigerende maatregelen naar aanleiding van eerdere bevindingen daadwerkelijk zijn geïmplementeerd en effectief zijn. Hierbij besteden wij ook aandacht aan de opkomst van datagedreven werken en AI-toepassingen en de mate waarin de gemeente deze ontwikkelingen beheerst.

Cyberbeveiligingswet, NIS2 en cyberweerbaarheid
Heerenveen heeft relevante netwerk- en informatiesystemen en verantwoordelijkheden voor intern en uitbesteed beheer geïnventariseerd. Hierbij is het belangrijk te werken aan vastlegging in een (configuratie) database, risicogebaseerde prioritering van verbetermaatregelen en verdere borging via BIO2 en het informatiebeveiligings-managementsysteem.

Wij betrekken deze ontwikkelingen rondom de cyberbeveiligingswet in de risico-inschatting rondom continuïteit, betrouwbaarheid van relevante systemen en uitbestedingsrelaties. Hierbij reflecteren wij op de naleving van deze regelgeving.

Onze aanpak en frauderisico's en integriteit
Onze controleaanpak is 'gemengd' en combineert gegevensgerichte werkzaamheden met aandacht voor de interne beheersing en aanwezige beheersmaatregelen. Wij richten ons daarbij specifiek op financieel kritische processen zoals batenstromen, inkoop en aanbestedingen, salarissen, het sociaal domein en subsidies.

Frauderisico's maken integraal onderdeel uit van onze controleaanpak. In lijn met de controlestandaarden besteden wij daarom specifiek aandacht aan het risico van doorbreken van interne beheersingsmaatregelen door het college c.q. directie en aan frauderisico's binnen processen zoals aanbestedingen en grondexploitaties.

Onze fraudeaanpak bestaat uit een combinatie van werkzaamheden, waaronder data-analyse op journaalposten (bijvoorbeeld met Halo), het toetsen van schattingen, het uitvoeren van onvoorspelbare controlewerkzaamheden en het beoordelen van functiescheidingen en governance-maatregelen. Tevens evalueren wij de opzet van fraudebestrijdingsmaatregelen binnen de gemeente en de wijze waarop signalen van mogelijke fraude worden geïdentificeerd en opgevolgd.

Indien wij tijdens onze controle signalen van (mogelijke) fraude of integriteitsvraagstukken constateren, bespreken wij deze tijdig met het college c.q. de directie en – indien relevant – met de raad, conform de geldende controlestandaarden. Hiermee dragen wij bij aan het versterken van een integere organisatiecultuur en een robuuste beheersingsomgeving.

Inleidende brief
Samenvatting
Omgevings- en risicoanalyse
Controleaanpak
Reikwijdte
Materialiteit
Interne beheersing
Controleaanpak
Team en controleproces
Bijlagen

Onze controleaanpak is ‘gemengd’ en toegespitst op uw processen

Het college is verantwoordelijk voor het creëren van een interne beheersomgeving die nodig is om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten. Om de controleaanpak te bepalen, werken we ons begrip bij van de interne controles en interne beheersing van gemeente Heerenveen die relevant zijn voor de controle. De controleaanpak per bedrijfsproces op hoofdlijnen wordt hieronder vermeld.

Onze controleaanpak is gericht op groei en ontwikkeling van uw interne beheersing en onze controle naar meer datagedreven controles. Deze transitie zien wij niet als een proces dat binnen één jaar is voltooid, maar als een gezamenlijke reis. Wij zien 2026 als een mooi startpunt vanwege de migraties die zijn gerealiseerd en gaan met uw organisatie in gesprek over de mogelijkheden.

Frauderisico & -beheersing	**Baten**	**Jeugd en Wmo (PGB en ZIN)**	**Lasten participatiewet**	**Uitgaande subsidies**	**Inkoop (inkopen & inkooplasten) en EU-aanbestedingen**	**Salarislasten**
Gegevensgerichte werkzaamheden bestaan onder andere uit: • Controle van journaalposten • Controleren van schattingen • Element van onvoorspelbaar-heid in de controle	Baten bestaan onder andere uit: - Grondverkopen - Gemeentefonds - Belastingen en heffingen - Parkeeropbrengsten - Inkomende subsidies De baten controleren wij voornamelijk gegevensgericht, door het maken van aansluitingen, het uitvoeren van gegevensgerichte steekproeven en herberekeningen.	Gegevensgerichte werkzaamheden bestaan onder andere uit: • Dossiercontroles op cliënt- en factuurniveau • Controle op de prestatielevering	Gegevensgerichte werkzaamheden bestaan onder andere uit: • Aansluiting tussen uitkerings-administratie en financiële administratie • Dossiercontroles diverse uitkeringsstromen op cliënt- en factuurniveau.	Gegevensgerichte werkzaamheden bestaan onder andere uit: • Controleren van de beschikkingen en vaststellingen. • Vaststellen dat de beschikte en vastgestelde subsidies passen in het kader van de ASV.	Gegevensgerichte werkzaamheden bestaan onder andere uit: • Controle van inkoopfacturen en betalingen • Controle van de prestatielevering • Controle op de naleving van de Europese aanbestedingswet.	Gegevensgerichte werkzaamheden bestaan onder andere uit: • Aansluiting tussen de financiële administratie en salarisadministratie • Herberekening van salarislasten aan de hand van FTE-ontwikkeling en CAO-wijzigingen
Controls: fraudemanagement-systeem, functie-scheidingen	**Controls**: Controleverklaring onafhankelijke accountant (parkeeropbrengsten)	**Controls**: Serviceorganisatie SVB & XxllnC	**Controls**: Serviceorganisatie SVB & BZF		**Controls**: Integrale crediteuren-spendanalyse	**Controls**: Serviceorganisatie AFAS
Data-gedreven controle: Halo for Journals						**Data-gedreven controle:** HR Insights

Inleidende brief
Samenvatting
Omgevings- en risicoanalyse
Controleaanpak
Team en controleproces
Bijlagen

Ons team en onze controleplanning

Ons team

Voor de controle van de jaarrekening zetten wij een betrokken en goed bereikbaar controleteam in dat past bij uw organisatie. Sytse Jan Dul is eindverantwoordelijk accountant en Jurjen Eikenaar is de opdrachtmanager. Ine Rietema is het eerste aanspreekpunt voor de dagelijkse uitvoering van de controle. Waar dat nodig is, schakelen wij aanvullende experts in, bijvoorbeeld op het gebied van aanbestedingen, SiSa, WNT en IT-audit. Zo zorgen wij ervoor dat de controle niet alleen voldoet aan de wettelijke eisen, maar ook aansluit op de belangrijkste ontwikkelingen, risico's en aandachtspunten binnen uw gemeente.

Naam	Rol	Contact
Sytse Jan Dul	Eindverantwoordelijk accountant	+31 6 108 853 57 sytse.jan.dul@pwc.com
Jurjen Eikenaar	Senior manager	+31 6 534 667 52 jurjen.eikenaar@pwc.com
Marjon Alberts	Manager	+31 6 125 430 62 marjon.a.alberts@pwc.com
Ine Rietema	Manager	+31 6 392 780 29 ine.rietema@pwc.com

Controleplanning

Wij hanteren een herkenbare jaarlijkse controlecyclus. In de zomer en in het najaar richten wij ons op planning, risicoanalyse en procesbesprekingen. Ook voeren wij in het najaar de interim-controle uit en rapporteren wij onze bevindingen in de managementletter. Vanaf maart start de jaarrekeningcontrole, in de periode hierna ronden we onze werkzaamheden af en bespreken we onze bevindingen met de organisatie en auditcommissie.

Periode	Fase	Belangrijkste activiteiten	Belangrijkste overlegmomenten
Juli-oktober 2026	Planning	• Kennisnemen van ontwikkelingen • Opstellen en bespreken controleplan • Uitvoeren van risicoanalyse • Controleplanning opstellen • Afspraken maken met de organisatie over planning en oplevering	Afstemming met ambtelijke organisatie en auditcommissie
Oktober-november 2026	Interim-controle	• Bespreken opzet financiële processen • Opzet algemene IT beheersing bespreken • Beoordelen van bestaan van interne beheersing • Opstellen management/ board letter	Bespreking management/board letter met organisatie, directie/portefeuille houder en auditcommissie
December 2026	Tussentijdse werkzaamheden	• Uitvoeren tussentijdse werkzaamheden op een aantal specifieke posten waaronder aanbestedingen • Voorbereiding op jaarrekeningcontrole	Voortgangsoverleg met de organisatie
Maart en april 2027	Jaarrekening-controle	• Controle jaarrekening, beoordeling jaarstukken	Periodieke voortgangs-besprekingen
Mei 2027	Afronding en rapportage	Opstellen accountantsverslag en controleverklaring	Bespreking accountantsverslag met organisatie, het college en de raad (auditcommissie)
Juni 2027	Evaluatie	Evaluatie controleproces en vastleggen leerpunten voor de volgende controlecyclus	Evaluatie met de organisatie

Inleidende brief
Samenvatting
Omgevings- en risicoanalyse
Controleaanpak
Team en controleproces
Bijlagen

Ons team en onze controleplanning

Een overzicht van onze geplande uren

De controle van de jaarrekening van de gemeente Heerenveen vereist voldoende tijd en aandacht van de teamleden van het juiste niveau voor inhoudelijke werkzaamheden, beoordeling en begeleiding. Wij geven hiernaast een samenvatting van het aantal uren dat wij verwachten te besteden aan de controle over 2026.

Onze geplande uren en gestelde voorwaarden/aannames
Onze controlehonoraria gaan ervan uit dat er geen verdere wijzigingen zijn in de reikwijdte van onze controle en dat de organisatie ons de vereiste informatie zal verstrekken (conform onze overeengekomen verwachtingen en tijdschema's). Onze geplande uren zijn gebaseerd op een first time right en tijdige aanlevering van de gevraagde documenten. Eventuele werkzaamheden met betrekking tot bijzondere of specifieke projecten worden apart in rekening gebracht. De uren voor de opdrachten rondom de migratie van het financiële systeem en het salarissysteem maken onderdeel uit van de geplande uren. Wij zullen een beveiligd webgebaseerd portaal (Connect) gebruiken om documenten aan te vragen en te ontvangen.

Functie	Totaal geplande uren*	%
Senior director	76	5%
(Senior) manager	395	26%
Overige teamleden	1.049	69%
Totaal	**1.520**	**100%**

* Inclusief de uren besteed door de afdelingen waaraan wij werkzaamheden uitbesteden zoals het Sourcing-team) en exclusief uitbreidingen van het aantal SiSa-regelingen.

Geen bedreigingen inzake onze onafhankelijkheid geïdentificeerd
Nederlands recht en ons interne beleid verplichten ons onze onafhankelijkheid actief te beschermen. Om onze onafhankelijkheid te garanderen, controleren wij onder meer –vooraf– dat elk controleverzoek en/of verzoek om controleverwante en niet-controlediensten onze onafhankelijkheid niet in gevaar brengt, in overeenstemming met de huidige externe regelgeving en leggen, zoals afgesproken, daarnaast alle verzoeken ter goedkeuring voor aan de auditcommissie. Wij hebben tevens geconcludeerd dat er geen bedreigingen zijn geïdentificeerd ten aanzien van onze onafhankelijkheid als accountant van de gemeente Heerenveen.

Inleidende brief
Samenvatting
Omgevings- en risicoanalyse
Controleaanpak
Team en controleproces
Bijlagen
Onze controlefilosofie
Vereiste communicatie
Verantwoordelijkheden

Bijlagen

Inleidende brief
Samenvatting
Omgevings- en risicoanalyse
Controleaanpak
Team en controleproces
Bijlagen
Onze controlefilosofie
Vereiste communicatie
Verantwoordelijkheden

Onze controlefilosofie – het drielijnenmodel

Onze controleaanpak is gericht op het verbeteren van uw bedrijfsvoering, inclusief digitalisering hiervan. In onze controle hanteren wij daarvoor het drielijnenmodel. Dit model geeft handvatten om te beoordelen waar in de interne beheersing risico's worden ondervangen.

De derde lijn vanuit het drielijnenmodel bestaat bij gemeente Heerenveen uit Team Concerncontrol en Auditing als toezichthouder op het systeem van control. Auditing voert interne controles uit c.q. coördineren controles op de getrouwheid en rechtmatigheid van de financieel-kritische processen. Daarnaast adviseren zij, samen met team Concerncontrol, over verbeteringen in de eerste en de tweede lijn.

	1e lijn **Lijnmanagement**	**2e lijn** **Ondersteuning**	**3e lijn** **Verbijzonderde Interne controlefunctie**
	Teams	Financiën en bedrijfsbureau	Team Concerncontrol en Auditing
Gemeente	• Primair verantwoordelijk voor getrouwheid en rechtmatigheid van transacties binnen eigen processen. • Verantwoordelijk voor kwalitatieve analyse en toelichting P&C-producten.	• Ondersteunen de teams bij de optimalisering van de primaire processen. • De adviseurs voeren bij de administratieve verwerking een aantal primaire controles uit op de 1e lijn.	• Auditing voert interne controles uit op de getrouwheid en rechtmatigheid van de financieel kritische processen. • Adviseert over verbetering in de 1e en 2e lijn.
PwC	• Adviseert (Auditing) over preventieve interne controlemaatregelen in het primaire proces. • Geeft feedback om leesbaarheid/ informatiewaarde P&C-documenten te verhogen.	• Adviseert over preventieve interne controlemaatregelen in het ondersteunende proces en de IT. • Geeft adviezen om effectiviteit controlewerkzaamheden te vergroten.	• Adviseur/klankbord om te komen tot een effectieve en efficiënte controleaanpak. • Maakt waar mogelijk gebruik van de werkzaamheden van Auditing.

Wij rapporteren via het push-leftprincipe

Het push-leftprincipe is erop gericht de interne beheersing in de eerste en tweede lijn te optimaliseren. Dit vanuit het uitgangspunt dat fouten voorkomen beter is dan achteraf constateren. Indien er tekortkomingen zijn in de interne beheersing in de eerste en tweede lijn die wij relevant achten voor de organisatie, dan zullen wij deze rapporteren als bevinding. Ook indien deze in de derde lijn met interne controles ondervangen worden.

Een AI-ondersteunde aanpak

Een AI-ondersteunde audit verhoogt de kwaliteit door het versterken van oordeelsvorming, automatisering van bewijs en uitbreiding van risicodekking

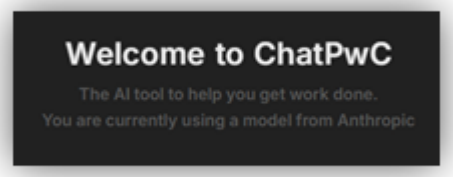
Onze controleaanpak legt de nadruk op de effectieve inzet van onze auditprofessionals, ondersteund door passende technologie, om de auditkwaliteit en -efficiëntie te verbeteren. We richten ons op hoe we de controlewerkzaamheden structureren om voldoende ruimte te bieden voor professionele oordeelsvorming en aandacht voor belangrijke risico's.

We onderscheiden hierbij drie kernactiviteiten binnen de controle:

- Het verkrijgen van data en controle-informatie;
- Het analyseren en valideren van de verkregen informatie;
- Het documenteren van controleprocedures, conclusies en rapportages.

Door gebruik te maken van vooraf verzamelde data en gestructureerde analyses, en door, waar gepast, technologie in te zetten (bijvoorbeeld voor initiële documentatie), streven we ernaar de tijd besteed aan routinematige taken te verminderen.

Dit stelt het controleteam in staat om meer aandacht te besteden aan gebieden die professionele oordeelsvorming vereisen, waaronder het identificeren van ongebruikelijke trends of transacties, het evalueren van controle-informatie en het voeren van gerichte gesprekken met de organisatie. Deze aanpak is bedoeld om een goed onderbouwde risicobeoordeling en robuuste auditconclusies te ondersteunen, met inachtneming van de toepasselijke controlestandaarden.

AI-agents platform

Wij zetten het AI Agent Platform in tijdens de jaarrekeningcontrole van de gemeente Heerenveen. Het AI Agent Platform is een door PwC NL ontwikkeld AI-platform met gespecialiseerde audit-agents die ons controleteam ondersteunt bij het uitvoeren van controlewerkzaamheden. Het platform is veilig en modulair ingericht en sluit direct aan op onze controle. Beschikbare agents omvatten onder meer:

- Het identificeren van frauderisicofactoren;
- Het beoordelen van de toepasselijkheid en impact van wijzigingen in standaarden;
- Het in kaart brengen en vastleggen van processen op basis van procesbesprekingen en/of procesbeschrijvingen.
- Het analyseren van P&C-documenten zoals de gemeentebegroting

AI oplossingen

Binnen PwC hebben wij een platform waarop geverifieerde prompts worden gedeeld. Wij gaan deze prompts inzetten bij onze controlewerkzaamheden. Deze ondersteunen ons bij het efficiënt en consistent uitvoeren van de onze controle. Beschikbare prompts omvatten onder meer:

- Het analyseren en samenvatten van notulen van het college en de raad.
- Het samenvatten en voorbereiden van accountantsproducten;
- Gegevensextractie uit facturen (PDF-formaat);
- Risicoanalyses voor SiSa-regelingen

AI-gedreven tools

Naast de hiervoor benoemde AI-oplossingen en -agents maken wij ook gebruik van andere AI-gedreven tools. Deze tools ondersteunen ons bij het adresseren van accountingvraagstukken, het opstellen van controle- documentatie, het voorbereiden en vastleggen van testwerkzaamheden, alsmede het faciliteren, notuleren en transcriberen van (online) meetings.

Inleidende brief
Samenvatting
Omgevings- en risicoanalyse
Controleaanpak
Team en controleproces
Bijlagen
Onze controlefilosofie
Vereiste communicatie
Verantwoordelijkheden

Door controlestandaarden vereiste communicatie

Als PwC vinden wij het van belang om u te laten zien op welke wijze wij de belangrijkste voorwaarden en aandachtspunten van de controle aan u rapporteren. Deze hebben we opgenomen in onderstaande tabel.

Vereiste communicatie op grond van controlestandaarden	Controleplan	Management-/ Boardletter	Accountantsverslag
Mededeling over de verantwoordelijkheden van de accountant	●		
Bevestiging van de onafhankelijkheid van PwC	●		●
De zaken die zijn aangemerkt als kernpunten van de controle			●
Eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing		●	●
Eventuele ontdekte of vermoede fraude		●	●
Niet naleven van wet- en regelgeving			●
Schriftelijke bevestigingen gevraagd van het college c.q. de directie			●
Alle zaken die van invloed zijn op de vorm en inhoud van de controleverklaring.			●
Standpunt van de accountant over belangrijke kwalitatieve aspecten van de verslaggeving door het college			●
Rapporteren over significante moeilijkheden, aangelegenheden en overige zaken die van belang zijn voor het toezicht op het financiële verslaggevingsproces			●
Niet-gecorrigeerde afwijkingen			●
Significante aangelegenheden die naar voren komen tijdens de controle in verband met verbonden partijen van de gemeente			●
Beschrijving van de reikwijdte en timing van de controle, waaronder significante risico's	●	●	●

Inleidende brief
Samenvatting
Omgevings- en risicoanalyse
Controleaanpak
Team en controleproces
Bijlagen
Onze controlefilosofie
Vereiste communicatie
Verantwoordelijkheden

Verantwoordelijkheden

Verantwoordelijkheden van het college en de raad voor de jaarrekening en de verantwoordelijkheden van de accountant

Verantwoordelijkheden van het college en de raad voor de jaarrekening
Het college is verantwoordelijk voor:

- het opstellen en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (‘BBV’) en het bepaalde bij en krachtens de Wet normering topinkomens (‘WNT’);
- de rechtmatige totstandkoming van de baten, lasten en balansmutaties in overeenstemming met de begroting en met de in relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen; en voor
- interne beheersingsmaatregelen die het college noodzakelijk acht om een jaarrekening te kunnen opstellen die geen afwijkingen van materieel belang bevat door fraude of fouten.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het college afwegen of de financiële positie voldoende is om de gemeente in staat te stellen de risico’s vanuit de reguliere bedrijfsvoering financieel op te vangen.
De raad is verantwoordelijk voor het toezicht op het proces van de financiële verslaggeving door de gemeente.

Verantwoordelijkheid van de accountant
Onze verantwoordelijkheid is het plannen en uitvoeren van een controleopdracht op een manier die ons in staat stelt om voldoende en passende controle-informatie te krijgen die een basis voor onze verklaring biedt.

Onze doelstellingen zijn het krijgen van redelijke zekerheid of de jaarrekening als geheel geen onjuistheden van materieel belang bevat of die nu worden veroorzaakt door fraude of door fouten, en het afgeven van een controleverklaring waarin onze verklaring is opgenomen. Redelijke zekerheid betekent een hoge, maar geen absolute mate van zekerheid, waardoor wij mogelijk niet alle materiële onjuistheden ontdekken. Onjuistheden kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten. Zij worden als materieel beschouwd wanneer redelijkerwijs kan worden verwacht dat ze, elk afzonderlijk of in totaal, gevolgen kunnen hebben voor de economische beslissingen die gebruikers op grond van de jaarrekening nemen.

Materialiteit heeft gevolgen voor de aard, timing en omvang van onze controle-werkzaamheden en de evaluatie van het effect van vastgestelde onjuistheden op onze verklaring.

Voor een gedetailleerde beschrijving van onze verantwoordelijkheden verwijzen wij u naar de bijlage bij onze controleverklaring.

Inleidende brief
Samenvatting
Omgevings- en risicoanalyse
Controleaanpak
Team en controleproces
Bijlagen
Onze controlefilosofie
Vereiste communicatie
Verantwoordelijkheden

Verantwoordelijkheden

Overzicht van verantwoordelijkheden met betrekking tot fraude en wet- en regelgeving

De verantwoordelijkheden van het college

Deze bestaan uit:

- het identificeren en bewaken van de wet- en regelgeving die van toepassing is op de gemeente en zorgen voor volledigheid ervan;
- het uitvoeren van een risicobeoordeling waarbij specifiek aandacht wordt besteed aan het risico van fraude door het bespreken van prikkels en pressiepunten, kansen, en instellingen en rationaliseringen, evenals het risico van niet-naleving van wet- en regelgeving;
- het ontwerpen en implementeren van programma's en beheersings-maatregelen om fraude (fraudebestrijdingsprogramma's) en niet-naleving van wet- en regelgeving te voorkomen, te bestrijden en op te sporen;
- ervoor zorgen dat de cultuur en de omgeving van de gemeente eerlijkheid en ethisch gedrag bevorderen;
- ervoor zorgen dat de activiteiten van de gemeente worden uitgevoerd conform de bepalingen van wet- en regelgeving, en dat deze voldoen aan de wet- en regelgeving waarin de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening wordt geregeld;
- het onderzoeken van vermeende of vermoede misstanden die onder de aandacht van het college zijn gebracht.

De verantwoordelijkheden van degenen die zijn belast met governance, dat wil zeggen de raad

Deze bestaan uit:

- het versterken van een cultuur van eerlijkheid en ethisch gedrag door middel van actief toezicht;
- het evalueren van de beoordeling door het college c.q. de directie van de risico's in verband met fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving, implementatie van passende maatregelen en zorgen voor een juiste tone at the top;
- ervoor zorgen dat het college passende maatregelen neemt om fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving te bestrijden en te voorkomen en om werknemers en andere stakeholders beter te beschermen;
- het onderzoeken van vermeende of vermoede misstanden die onder de aandacht van de raad zijn gebracht;
- het stellen van vragen aan het college over beheersingsmaatregelen ter bewaking van doelstellingen, zodat deze in redelijkheid haalbaar zijn.

Inleidende brief
Samenvatting
Omgevings- en risicoanalyse
Controleaanpak
Team en controleproces
Bijlagen
Onze controlefilosofie
Vereiste communicatie
Verantwoordelijkheden

Verantwoordelijkheden

Overzicht van verantwoordelijkheden met betrekking tot fraude en wet- en regelgeving

De verantwoordelijkheid van de accountant

De accountant is verantwoordelijk voor:

- het inplannen en uitvoeren van de controle om redelijke zekerheid te bieden dat de jaarrekening geen materiële onjuistheden bevat, ongeacht of deze worden veroorzaakt door fraude of door fouten;
- het evalueren of de programma's en beheersingsmaatregelen van de entiteit waarmee geïdentificeerde risico's van materiële fouten als gevolg van fraude en als gevolg van niet-naleving van wet- en regelgeving worden aangepakt op de juiste wijze zijn opgezet en in werking gesteld;
- het evalueren van het proces van het college c.q. de directie voor het beoordelen van de effectiviteit van programma’s en beheersingsmaatregelen in verband met fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving;
- het evalueren van noemenswaardige fraude aan de zijde van het college c.q. de directie en de gevolgen voor de controleomgeving;
- het adequaat reageren op tijdens de controle geconstateerde (vermoede) fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving.

In de context van onze controle van de jaarrekening zijn onze doelstellingen met betrekking tot fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving als volgt:

- het vaststellen en beoordelen van het risico van materiële onjuistheden in de jaarrekening als gevolg van fraude en als gevolg van niet-naleving van wet- en regelgeving;
- het verkrijgen van voldoende geschikte controle-informatie met betrekking tot de beoordeelde risico's van materiële onjuistheden als gevolg van fraude, door een gepaste controleaanpak te ontwerpen en te implementeren;
- het verkrijgen van voldoende geschikte controle-informatie met betrekking tot naleving van de bepalingen van die wet- en regelgeving waarvan algemeen wordt erkend dat ze directe gevolgen hebben voor de bepaling van materiële bedragen en toelichtingen in de jaarrekening; en
- het adequaat reageren op tijdens de controle geconstateerde (vermoede) fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving.